

Dosarul nr. 2ra-1845/18

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani, judecător: O. Parfeni
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău, judecători: L. Bulgac, S. Gîrbu, Gr. Dașchevici

ÎNCHEIERE

10 octombrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de
Justiție

în componența:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Dumitru Visternicean
Nicolae Craiu

examinând admisibilitatea recursului declarat de Lilia Cavcaliuc, a recursului declarat de către Ministerul Justiției al RM și a recursului declarat de Administrația Națională a Penitenciarelor,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată a Liliei Cavcaliuc către Ministerul Justiției, intervenient accesoriu Departamentul Instituțiilor Penitenciare, cu privire la repararea prejudiciului moral și material cauzat prin condamnare ilegală și deținere în condiții inumane și degradante, și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 03 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care au fost admise cererile de apel ale Ministerului Justiției și Departamentului Instituțiilor Penitenciare, și casată hotărârea din 16 noiembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani de admitere parțială a acțiunii,

constată:

La 26 mai 2017, Lilia Cavcaliuc a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenient accesoriu Departamentul Instituțiilor Penitenciare, privind repararea prejudiciului moral și material cauzat prin condamnare ilegală (cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii și instanțelor judecătorești) și deținere în condiții inumane și degradante, încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a indicat că, la 02 noiembrie 2010, a fost citată la poliție și pusă sub învinuire în baza art. 190 alin. (5) Cod penal, iar la 01 iunie 2012, dosarul penal în privința sa a fost înregistrat pe rolul Judecătoriei Rîșcani, mun. Chișinău.

Ulterior, prin sentința din 30 septembrie 2013 a Judecătoriei sect. Rîșcani, mun. Chișinău, Lilia Cavcaliuc (Nemțanu) a fost condamnată în baza art. 190 alin. (2) lit. c) Cod penal, la 3 ani închisoare, cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de gestionare a bunurilor materiale și financiare, pe un termen de 3 ani.

Conform art. 90 Cod penal, executarea pedepsei închisorii a fost suspendată condiționat, pe un termen de probă de 4 ani. Totodată, a fost încetat procesul penal în privința Liliei Cavcaliuc (Nemțanu), pe faptul dobândirii bunurilor materiale prin

abuz de încredere și înșelăciune de la Levinta T., Levinta T., Ciuvaga I., Sava Iu., Marchenko T., Şikoglu O. și Țurcan V., în proporții deosebit de mari, din motiv că există o hotărâre a organului de urmărire penală, asupra aceleiași persoane pentru aceeași faptă, de scoatere a persoanei de sub urmărirea penală. Acțiunea civilă înaintată de către părți a fost lăsată fără soluționare.

Prin decizia din 23 aprilie 2015 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, a fost respins ca fiind nefondat apelul declarat de avocatul Căuș M., în numele inculpatei Lilia Cavcaliuc (Nemțanu), admise apelurile declarate de procuror și de avocatul Istrati A., casată total sentința și pronunțată o nouă hotărâre, potrivit modului stabilit de prima instanță, prin care: Lilia Cavcaliuc (Nemțanu) a fost recunoscută vinovată de săvârșirea infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) Cod penal și prin aplicarea art. 79 Cod penal, a fost condamnată la 5 ani și 4 luni închisoare cu executare în penitenciar de tip închis pentru femei, termenul executării pedepsei stabilite Lilieii Cavcaliuc (Nemțanu) urmând a fi calculat din ziua reținerii. A fost admisă acțiunea civilă înaintată în procesul penal și s-a dispus încasarea din contul inculpatei Lilia Cavcaliuc (Nemțanu): - cu titlul de reparare a prejudiciului material produs prin infracțiune, în beneficiul părților vătămate: Levinta T. - 3 600 euro; Ciuvaga I. - 15 296 lei; Sava Iu. - 11 000 euro; Marchenko T. - 11 000 euro; Țurcanu V. - 4 300 euro; Şikoglu O. - 3 000 euro; și cu titlu de reparare a prejudiciului moral produs prin infracțiune câte 2 000 lei în beneficiul părților vătămate Levinta T., Ciuvaga L, Sava Iu., Marchenko T., Țurcanu V., Şikoglu O., pentru fiecare: cu titlu de reparare a cheltuielilor de judecată câte 4 000 lei în beneficiul părților vătămate Marchenko T., Sava Iu., Țurcanu V.. Şikoglu O., pentru fiecare.

La 11 noiembrie 2015, Curtea Supremă de Justiție a emis o decizie irevocabilă, prin care a declarat recursul apărătorului Miroslav Căuș, în numele inculpatei Lilia Cavcaliuc (Nemțanu), împotriva deciziei din 23 aprilie 2015 a Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, ca fiind inadmisibil.

Ulterior, la 02 martie 2017, Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție, format din 11 judecători, a emis o altă decizie irevocabilă, prin care a admis recursul în anulare înaintat de condamnată Lilia Cavcaliuc, a casat integral decizia din 23 aprilie 2015 a Curții de Apel Chișinău și a menținut în vigoare sentința primei instanțe din 30 septembrie 2013.

În acest context, reclamanta a indicat că timp de 1 an și 3 luni s-a aflat în stare de arest ilegal, dintre care 6 luni a fost deținută în condiții inumane și degradante în Penitenciarul nr. 13, mun. Chișinău și 9 luni în Penitenciarul nr. 7, Rusca, fapt confirmat prin adeverința nr. 032563 din 03 martie 2017, eliberată de administrația Penitenciarului - 7, Rusca.

Până la condamnare era o persoană perfect sănătoasă, pe când în perioada de detenție a suferit psihic și fizic, viața și sănătatea i-a fost pusă în pericol permanent, fiindcă a fost deținută într-o celulă cu persoane care fumau, celula era aglomerată - 12 persoane pe o suprafață de 12 m². Camerele în care a fost deținută erau supraaglomerate, întunecoase, murdare și caniculare. Nu exista nici o lumină naturală, dar în schimb era un bec electric foarte slab, care ardea permanent. Ventilația nu funcționa în modul corespunzător și deținuților le era permis să fumeze în cameră. Camera era infectată cu insecte și șobolani și deținuților li se permitea să

facă duș cu apă rece doar o dată la douăzeci de zile. Camerele aveau suprafața de zece sau unsprezece metri pătrați și erau întotdeauna populate de cel puțin 8-12 persoane.

La data condamnării ilegale și plasării în Izolatorul de Detenție Provizoriu nr. 13, mun. Chișinău - 01 decembrie 2015, avea la întreținere 5 minori, în vârstă de 1 an, 2 ani, 3 ani, 9 ani și 15 ani, iar soțul era bolnav grav.

În opinia reclamantei, prejudiciul moral în sumă de 260 000 de lei este o sumă minimă acordată de CEDO și ar putea atenua suferințele fizice și psihice. Condamnarea, reținerea și plasarea în detenție ilegală, a lipsit-o de dreptul la muncă, de dreptul de a-și întreține 5 copii minori.

Pentru perioada 01 decembrie 2015 - 03 martie 2017, perioadă în care s-a aflat în detenție ilegală, urmează a fi calculat prejudiciul material cauzat reieșind din salariul mediu pe țară în perioada respectivă. Conform datelor Biroului Național de Statistică publicate pe pagina oficială, salariul mediu pe țară în perioada 01 decembrie 2015 - 03 martie 2017 a fost de 5 615 de lei. Salariul mediu lunar ratat pentru perioada 01 decembrie 2015 - 03 martie 2017 constituie suma de 84 225 de lei (5615 lei x 15 luni = 84 225 de lei).

Astfel, reclamanta a solicitat, inclusiv prin cererea de concretizare a pretențiilor din 09 octombrie 2017, încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul său a sumei de 260 000 de lei cu titlu de prejudiciul moral cauzat prin condamnare ilegală, deținută timp de 1 an și 3 luni în condiții inumane și degradante; suma de 61 595 de lei cu titlu de prejudiciul material cauzat prin încălcarea dreptului la muncă, prin izolarea ilegală de societate și lipsirea de dreptul de se angaja în câmpul muncii și a întreține 5 copii minori și un soț invalid, precum și încasarea sumei de 3 500 de lei cu titlu de cheltuieli pentru serviciile juridice.

Prin hotărârea din 16 noiembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, cererea de chemare în judecată a fost admisă parțial, fiind dispusă încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul Liliei Cavcaliuc a prejudiciului moral în sumă de 50 000 de lei. În rest, acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Prin decizia din 03 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău, au fost admise apelurile Ministerului de Justiție al RM și a Departamentului Instituțiilor Penitenciare, casată hotărârea primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi, prin care s-a dispus încasarea din contul bugetului de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul Liliei Cavcaliuc a prejudiciului moral în sumă de 10 000 de lei, cauzat prin deținerea în condiții inumane. În rest, în partea pretențiilor ce țin de încasarea prejudiciului moral cauzat prin condamnare ilegală, încasarea prejudiciului material cauzat prin lipsirea de dreptul de a se angaja în câmpul muncii și încasarea cheltuielilor de asistență juridică, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a indicat că Legea nr. 1545 din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, prevede posibilitatea reparării prejudiciului cauzat doar în situația în care este dovedită ilegalitatea acțiunilor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești, condiții ce nu se atestă în speță, în așa fel, fiind respinsă critica

apelantei Lilia Cavcaliuc, precum că nu este necesară prezentarea unor acte judecătorești care să dovedească acțiunile ilicite ale organelor de drept.

În ceea ce privește încasarea prejudiciului moral, cauzat prin detenție inumană și degradantă, în suma de 10000 de lei, instanța de apel a indicat că această sumă este rezonabilă și reală, ținând cont de caracterul și gravitatea suferințelor psihice cauzate reclamantei, de gradul de vinovăție a autorului prejudiciului raportat la durata în care aceasta a fost deținută în astfel de condiții timp de 1 an și 3 luni, cât și de măsura în care această compensare poate aduce o satisfacție echitabilă suferințelor psihice suportate.

La 17.07.2018, Lilia Cavcaliuc a declarat recurs împotriva deciziei din 03 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău.

În motivarea recursului a indicat că instanțele de judecată la soluționarea cauzei nu au aplicat legea care trebuia să fie aplicată, au interpretat în mod eronat legea și au ignorat intenționat toate probele prezentate.

Astfel, a solicitat admiterea recursului, casarea parțială a hotărârii primei instanțe și a deciziei instanței de apel în partea încasării sumei prejudiciului moral și material cauzat, cu pronunțarea unei hotărâri noi de admitere integrală a acțiunii.

La 11.09.2018, Administrația Națională a Penitenciarelor a depus recurs împotriva deciziei din 03 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău.

În motivarea recursului a indicat că concluziile instanței de apel sunt în contradicție cu circumstanțele cauzei.

Astfel, a solicitat admiterea recursului, casarea hotărârii primei instanțe și a deciziei instanței de apel, cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere integrală a acțiunii.

La 17.09.2018, Ministerul Justiției al RM a declarat recurs împotriva deciziei din 03 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău.

În motivarea recursului a invocat faptul că instanța de apel verificând legalitatea și temeinicia hotărârii primei instanțe eronat a interpretat dreptul material care reglementează aprecierea prejudiciului moral.

Astfel, a solicitat admiterea recursului, casarea hotărârii primei instanțe și a deciziei instanței de apel, cu pronunțarea unei hotărâri noi de respingere integrală a acțiunii.

La 08.09.2018, Administrația Națională a Penitenciarelor a depus referință la cererea de recurs a Lilee Cavcaliuc, prin care a solicitat de a fi considerat recursul ca inadmisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că decizia recurată a fost pronunțată la 03 mai 2018 și comunicată participanților la proces la 07.07.2018 (f. d. 212), iar recursurile, conform ștampilei de primire a Curții Supreme de Justiție, au fost depuse la 17 iulie 2018, 11 septembrie 2018 și 17 septembrie 2018. Date despre recepționarea deciziei contestate la materiale dosarului lipsesc.

Astfel, se constată că recurenții s-au conformat prevederilor legale și au declarat recursul împotriva deciziei din 03 mai 2018 a Curții de Apel Chișinău, în termen.

Examinând temeiurile recursurilor, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile sunt inadmisibile din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sunt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

În conformitate cu prevederile art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de către Lilia Cavcaliuc, Administrația Națională a Penitenciarelor și Ministerul Justiției al RM, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Prin urmare, argumentele recursurilor nu indică la încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural de către instanța de apel, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Or, recursul exercitat conform secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reiterează și faptul că procedura admisibilității constă în verificarea faptului dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute în art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Aici, completul Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție relevă că conform jurisprudenței CEDO, recursurile trebuie să fie efective, adică să fie capabile să ofere îndreptarea situației prezentate în cerere, la fel recursul trebuie să posedă puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri, pe când în recursurile declarate de către Lilia Cavcaliuc, Administrația Națională a Penitenciarelor și Ministerul Justiției al RM, asemenea aspecte nu se regăsesc.

Distinct de cele relatate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursurile declarate de către Lilia Cavcaliuc, Administrația Națională a Penitenciarelor și Ministerul Justiției al RM, ca inadmisibile.

În conformitate cu art. 270, art. 433 lit. b), art. 440 Cod de procedură civilă, Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

dispune:

Recursurile declarate de către Lilia Cavcaliuc, Administrația Națională a Penitenciarelor și Ministerul Justiției al RM, se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului, judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Dumitru Visternicean

Nicolae Craiu